

התורה, דכתיב: "עד עצם היום הזה", ועד ועד בכלל, ועל ידי דרשה זו "תיקן" והעמיד הלכה על תילה. (196)

מתניתין:

משנתנו מבארת כיצד היה סדר נטילת לולב בזמנם שהיו נוטלים אותו גם בשבת של חג.

יום טוב הראשון של חג הסוכות שחל להיות בשבת, כל העם מוליכין מערב שבת את לולביהן לבית הכנסת, לפי שאסור לטלטלו בשבת ארבע אמות ברשות הרבים.

למחרת בבוקר יום השבת, היו משכימין ובאין, כל אחד ואחד מכיר את שלו ונוטלו. (197)

והטעם שהוצרכו להקפיד על כך שיהיה כל אחד נוטל את שלו דוקא, מפני שאמרו חכמים: אין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון של חג כלולבו של חבירו, שנאמר "ולקחתם לכם" להוציא את השאול, כמבואר לעיל ריש פרקין ובגמרא להלן.

ואילו בשאר ימות החג, שלא נאמר בהם דין "לכם", אדם יוצא ידי חובתו כלולבו של חבירו. (198)

אמר לו רבי יהודה [אין כוונת הגמרא לומר שנתדיינו רבי יוחנן ורבי יהודה ביניהם, שהרי רבי יוחנן קדם לרבי יהודה כמה דורות, אלא רבי יהודה בזמנו התייחס בדבריו לשיטת רבי יוחנן בן זכאי]:

מדוע הוצרך רבי יוחנן "לתקן" תקנה זו, והלא מן התורה הוא אסור, דכתיב: "עד עצם היום הזה" — עד עיצומו של יום! ומקושתו מוכח שלדעת רבי יוחנן בן זכאי מדאורייתא מותרים משהאיר המזרח, ולא אסרה תורה את יום ששה עשר?!

מתרצת הגמרא: רבי יהודה הוא דקא טעי בהבנת דברי רבי יוחנן בן זכאי, הוא סבר שרבי יוחנן מדרבנן קאמר, ולא היא, אלא איסור מדאורייתא קאמר.

מקשה הגמרא: סוף סוף היאך אתה אומר דרבי יוחנן מדאורייתא קאמר, והא "התקין" קאמר?

מתרצת הגמרא: מאי לשון "התקין" האמור במשנה, דרש והתקין. כלומר, לפי שבזמן שהיה המקדש קיים היו אוכלים מן התבואה החדשה מחצות היום ואילך, סבורים היו שיום ששה עשר מותר באכילה, אלא שבזמן הבית יש להמתין להקרבת הקרבן, בא רבי יוחנן ודרש שכל יום ששה עשר אסור מן

המקדש היה קיים, שהיתה מצות לולב דוחה את השבת ביום טוב הראשון בכל מקום.

198. ואמרו בגמרא, דבמקדש נוטלין לולב כל שבעה. אבל בגבולין אין המצוה נוהגת מן התורה אלא ביום טוב הראשון בלבד. והקשה הגאון רבי עקיבא איגר, לשיטת תוספות [לעיל כט ב], שכל הדינים הנוהגים כלולב ביום טוב

196. וברמב"ם [מאכלות אסורות פרק י הלכה ב] פסק כפירוש זה, ונקט דבזמן שאין בית המקדש קיים כל היום כולו אסור מן התורה. ובהגהות הרמ"ך שם האריך לתמוה עליו דפשטות לשון המשנה מורה שתקנת חכמים היא ושרבי יהודה חולק על רבי יוחנן בן זכאי.

197. ובמאירי הוסיף, דהיינו בזמן שבית